

شهادت آیت‌الله مدرس و روز مجلس-10 آذر 1316

شهید مدرس و عده ای از نمایندگان اقلیت مجلس پنجم شورای ملی شهید آیت‌الله سیدحسین مدرس در سال 1387 قمری به دنیا آمد. او تحصیل خود را در علوم دینی در اصفهان، سامرا و نجف در محضر بزرگانی چون آیت‌الله میرزای شیرازی، صاحب فتوای تحریم تنباکو و ... تا درجه اجتهاد ادامه داد؛ آنگاه به اصفهان مراجعت کرده و مشغول تدریس فقه و اصول شد. ایشان در جریان‌ات مربوط به نهضت مشروطه به سمت سیاست روی آورد. مرحوم مدرس در این باره گفته است: «بعد از مراجعت از عتبات، در اصفهان فقط از امورات اجتماعی، مباحثه و تدریس اختیار کرده بودم، تا زمان انقلاب استبداد به مشروطه، مجبورا اوضاع دیگری پیش آمد».

فعالیت سیاسی ایشان با عضویت در انجمن ایالتی اصفهان آغاز می‌شود و با انتخاب او به عنوان یکی از پنج تن علمای منتخب، برای دوره دوم قانون‌گذاری مجلس، در تاریخ 1289 شمسی، چهره سیاسی او شناخته‌تر می‌شود. مدرس در این مجلس نقش خود را به خوبی ایفا کرد. وی در دوره سوم نیز از طرف مردم تهران به نمایندگی انتخاب شد؛ ولی این مجلس به علت فشار خارجی و آغاز جنگ اول جهانی یکسال بیشتر دوم نیاورد.

مدرس از چهره‌های سرشناس کمیته دفاع ملی بود که جهت جلوگیری از پیشرفت نیروهای روسیه تزاری به سمت پایتخت به قم مهاجرت کردند. او سپس عازم اصفهان، کرمانشاه، عراق، ترکیه و سوریه گردید و پس از دو سال به ایران بازگشت. با امضای قرارداد 1919 و توفیق‌الدوله، مدرس به مخالفت برخاست و با این قرارداد نتگین به شدت مخالفت کرد و اجازه نداد ایران بین اجانب تقسیم شود.

پس از کودتای رضاخان و سید ضیاءالدین طباطبایی در سوم اسفند 1299، مدرس همراه بسیاری از ملیون و مبارزان دستگیر شد و تا پایان عمر کابینه سیاه سید ضیاءالدین طباطبایی در قزوین زندان بود. پس از آزادی به نمایندگی مردم تهران در مجلس چهارم انتخاب شد و به عنوان نایب رییس مجلس و رهبری اکثریت مجلس برگزیده شد. دوره پنجم مجلس در سال 1302 افتتاح شد و در این دوران پر اهمیت تاریخ مشروطه که با تغییر سلسله قاجاریه و روی کار آمدن رضاخان همراه بود، مدرس رهبری اقلیت مجلس را بر عهده داشت.

رضاخان که به دنبال حذف قاجار و حاکمیت خود بود، طرح جمهوری را مطرح کرد اما وجود مدرس و رفقای او در مجلس که فراکسیون اقلیت را تشکیل می‌دادند، مانع از به سرانجام رسیدن طرح جمهوری رضاخانی گردید.

یکی از وقایع مهم مجلس پنجم استیضاح رضاخان، توسط مدرس بود؛ اما، رضاخان توانست با فریب و نیرنگ، مقدمات تصویب انقراض قاجاریه را فراهم کند و در تاریخ 9 آبان 1304 این کار را عملی کرد و خود به پادشاهی ایران رسید.

رضاخان در طی برگزاری انتخابات مجلس هفتم، اجازه نداد مدرس به مجلس راه یابد و ابتدا مدتی او را خانه‌نشین کرد و سپس در 16 مهر 1307 دستگیر و به دامغان و مشهد و سپس به خواف تبعید کرد.

شهید مدرس 7 سال در خواف توسط مأموران تحت نظر بود و در 22 مهر 1316 از خواف به کاشمر منتقل شد. در این زمان رضاخان دستور قتل مدرس را به رییس شهربانی کاشمر داد ولی او به این کار تن نداد و در نتیجه این مأموریت به جهانسوزی، متوفیان و خلج واگذار شد. آنها در شب دهم آذر 1316 برابر با 27 رمضان 1356 قمری به سراغ آن عالم ربانی رفتند و او را به شهادت رساندند و جنازه را مخفیانه به خاک سپردند.

قبر شهید مدرس پس از شهریور 1320 و خروج رضاخان از ایران، توسط اهالی محل شناسایی و مشخص گردید.

مرکز اسناد اسلامی